

TURIZEM V NAŠI OKOLICI

Turizem postaja vse pomembnejši. Država Slovenija veliko stavi nanj. Tudi turizem naj bi bil ena izmed tistih kvalitativ, ki naj bi nas približale in povezovale z (razvitejšim) svetom. Kako je s to stvarjo, si bomo lahko prebrali kje drugje; spodaj pa lahko preberete nekaj besed o turizmu v naši občini. Pogovarjal sem se s predsednikom Občinskega turističnega društva Moste-Polje, g. Bernardom Svetkom.

• Naša občina ni ravno znana po turizmu. Ali to pomeni, da turizma pri nas sploh ni?

Turizma v klasičnem pomenu besede v občini Moste-Polje res ni. Temu do določene mere botrujejo geografske značilnosti, ki pa vendarle še zdaleč niso popolnoma zanemarljive in neprimerne za turizem. Prav tako pri nas ni mogoč tranzitni turizem, kakršnega imajo na primer v Šiški. Je

pa pri nas nekaj potenciala, ki bi ga vendarle kazalo izkoristiti.

• Kje in kakšen je ta potencial?

Še največ bi se dalo narediti na področju kmečkega turizma in sicer predvsem v vzhodnih predelih občine. Zaenkrat kmečkega turizma v pravem pomenu besede pri nas še ni, saj so za kaj takega potrebne stalne prenočitvene zmogljivosti, ustrezna preskrba z doma pridelano

hrano, poleg tega pa še kak znamenit, ali pa vsaj zanimiv kraj v bližini. Prva dva pogoja še nista izpolnjena, za zadnjega pa tega ne bi mogli reči. V vzhodnih predelih občine je namreč veliko gozdov, pokrajina je hribovita, poleg tega pa je gostota prebivalstva na tem področju zelo majhna. Ti gozdovi so dobro znani po kostanju, kar bi prav gotovo lahko izkoristili v prid kmečkega turizma. Poleg kostanja so

Pogovor o turizmu v naši občini na sejmju Alpe Adria – svoboda gibanja 24. 3. 1992 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. (Od leve proti desni: Brane Matjašec, Edvard Svetek, Tone Čič, Franc Gradišek, Jože Jeraj in Janez Jančar. Fotografija Borut Krajnc)

tu še gobe, gozdne jagode... Nekaj kmetij in gostiln pa vendarle deluje na tem področju. Pri njih je mogoče dobiti dnevno oskrbo, tudi prenočišče,

G. Edvard Svetek ni le predsednik omenjenega društva. Je tudi odlični poznavalec občinske zgodovine, ki pa se je ni učil le iz knjig, temveč jo je predvsem raziskoval. Raziskoval je različne arhive, stare opise in knjige, ustne vire ter zgodovinske predmete, ki jih tudi zbira v svojem lastnem miniaturnem muzeju. Pravi, da ljudje, predvsem mladi, vse premalo vedo o kraju in okolici, v katerem živijo. V naši skupnosti ste najverjetneje že opazili njegove opise različnih kotičkov, ki si vsekakor zaslužijo večjo, 'turistično' pozornost. Bo avtor novega turističnega prospekta občine, razmišlja pa tudi o izdaji knjige, ki bi bila vsekakor zanimiva za vse, še posebej pa za tiste, ki tu živijo. Dotlej pa si lahko pomagata svoje izletniške točke izbrati s pomočjo zapisov Edvarda Svetka, ki redno izhajajo v Naši skupnosti. Ne bo le zabavno, ampak tudi poučno!

a vse skupaj ni organizirano; ni stalnega dotoka ljudi (turistov). V tak turizem je seveda treba vlagati; dobro voljo, predvsem pa denar.

• Kako občina pomaga, ali pa vzpodbuja te poizkuse?

Občina česa velikega v tem trenutku ne more narediti. Za tri, štiri kmetije se ne izplača organizirati oz. načrtovati kmečkega turizma. Najprej mora stvar postati nekoliko bolj množična, pa tudi kmetje sami bi morali

več postoriti za svoj 'image'. Vendarle pa iz načrta razvoja kmetijstva naše občine kmečki turizem ni izvzet.

• Poleg kmečkega pa najverjetneje pri nas obstaja še kaka druga vrsta turizma?

V naši občini je veliko delavskih naselij, zato je v dobrini meri razvit izletniški turizem. Tovrstnih izletniških točk pri nas ne manjka, neokrnjenost narave pa je zaenkrat še izredna. Ob nedeljah se marsikatera družina odpravi na Molnik, Pugled ali pa na kak drug hrib. Poleg narave so tu še številne zgodovinske znamenitosti, kot so Fužinski grad, v katerem bo stalna Plečnikova razstava, Kodeljev grad z Jelovškovo kapelo, ali pa

cerkev v Zavogljah, ki je eden najlepših sakralnih spomenikov v občini in njeni okolici. Vse drugo sloni v glavnem na gostilnah; le-te so pa dobre in slabe. Marsikatero bi z veseljem priporočil še tako zahtevnim gurmanom.

Pa naj še kdo reče, da se da v občini Moste-Polje videti le tisti veliki dimnik, ki dan za dnevom v zrak pošilja črne saje!

IZTOK STRŽINAR

ČAS BUTARIC

Že je minil čas, ko smo tako kot vsako leto izdelovali pisanice, s katerimi smo počastili Kristusovo vstajenje. Teden dni pred tem, v nedeljo, 12. marca, torej na cvetno nedeljo, pa so ljudje iz župnije Ljubljana – Štepanja vas, tako kot v vseh drugih župnijah, počastili spomin kristusovega prihoda v Jeruzalem. Na ta dan se opravlja blagoslov zelenja, posebej oljčnih vejic, ki jih pri nas (pa tudi drugod na področju nekdanje salzburške nadškofije) zamenjujejo butarice. Kupimo jih lahko na tržnicah, če pa imamo nekoliko časa in pa domišljije, si odrežemo leskovo šibo in jo okrasimo z zelenjem, sadjem, pecivom ter barvnimi trakovi. Tisti, ki so kupljeno ali pa doma narejeno butarico odnesli blagosloviti v cerkev, jo bodo čez leto hranili doma, saj nosi v sebi moč blagoslova, ki nas obvaruje pred številnimi nesrečami. Srečo se lahko začne kovati tudi tako.

In kakšen pomen ima za nas cvetna nedelja? Gospa Marija Zagoričnik je ena izmed mnogih, ki so prinesli blagoslovit svojo butarico. Pravi:

V cerkev ne hodim redno, a čeprav mi je že 68 let, ne pomnim, da kdaj ne bi šla v cerkev za cvetno nedeljo. To počnem zato, ker je to počela moja mama, še prej pa njena... To je pač dejanje, ki si ga ne poskušam razlagati. Vsako leto grem in bom tudi šla!

I. S.

ZGRNI ČASOPIS, UGASNI RADIO IN TELEVIZIJO

(TRETJIČ)

Potem, ko sem vam svetovala, da na zadevo z zlorabljanjem drog pogledate »neodtujeno«, kot na nekaj, kar se ne dogaja samo drugim in drugje (to je, mimogrede rečeno, smisel naslova te male nadaljevanke), je najbrž jasno, da se je z nevarnostjo treba soočiti neposredno kot s svojim (in otrokovim) življenjskim položajem. Zato moja svarila pred »detektivskim« zalezovanjem otroka in pred paničnimi reakcijami napotujejo predvsem na misel, da je o tem, čemur smo rekli »življenjski položaj«, treba razmišljati pred dramatičnimi odkritji, mimo njih in neodvisno od tega, ali otrok že ima kakšne skušnje z drogami ali ne. To preprosto pomeni, da se je treba vprašati, kako nam gre, kako se odzivamo na življenjske težave, tako na svoje kot na otrokove in tiste, ki jih imamo z njim in zaradi njega, predvsem pa nas mora zanimati, kako se pri tem počuti otrok sam.

V ozadju zahteve po takšnem (samo) spraševanju in razmišljanju ni – kot bi se utegnilo zdeti na prvi pogled – mnogo »prekratka« ideja, da bi bilo najuspešnejše preprečevanje zlorabe drog pač to, ko bi ustvarili nekakšen raj na zemlji, v katerem bi se vsi imenitno počutili: če pa že to ni mogoče, vsaj nekakšen zasebni raj za ogroženega otroka, obdanega s skrbjo, ljubeznijo in kar je še takih stvari, ki jih sicer otrok nedvomno tudi potrebuje. Življenje pa je – niti ne žal – drugačno, o čemer med drugim zanesljivo pričajo tudi vse človeške kulture, kar jih poznamo, ali vsaj večina med njimi. Vse so namreč poznale oziroma poznajo opojne droge in njihove učinke: sibirski ljudstva muš-

nico, mehiški Indijanci pejotl, ki je neka vrsta kaktusa, južnoameriški žvečijo liste koke, s tem si med drugim preganjajo občutek lakote. Indijci betel, da o opiju, hašišu ali alkoholu niti ne govorimo. Raba teh drog pa je bila in je ponekod še strogo družbeno nadzorovana, kot bi temu lahko rekli. Nekatere, kot na primer pejotl, uživajo samo obredno, ob strogo določenih priložnostih. Navsezadnje pa tudi naša sodobna civilizacija pozna legalno rabo drog: pravico do njih priznavamo bolnikom, ki trpijo neznosne bolečine, zlasti če so zapisani zanesljivo smrti kot rakavi bolniki v poznih stadijih svoje bolezni. Če vsega tega ne bi vedeli ali ne bi hoteli priznati tovrstne rabe drog,

bi bilo nesmiselno govoriti o njihovi ZLO-rabi. Pouk te zgodbe bi lahko strnil v nekoliko poenostavljeno ugotovitev, da je raba opojnih drog neke vrste človeško priznanje, da življenje še zdaleč ni samo »praznik«, da v njem obstajajo tudi položaji, ki jim ne kot posamezniki ne kot družbe preprosto nismo kos. In če stvar obrnemo bi, spet poenostavljeno lahko rekli, da gre za zlorabo taktat, ko so težave rešljive drugače pa tega ne moremo ali nočemo uvideti.

Za ponazoritev zadeve: mlad fant, miselní, lahko bi rekla kar »računalni-karski« tip mi je rekel o svojih skušnjah s kajenjem »trave« približno tole: »Seveda sem poskusil: kdo pa ni? Cejo večkrat. Vendar se nikoli nisem počutil kdo ve kako dobro. Nasprotno, prav motilo me je, da »zadet« ne morem jasno misliti. In zdaj niti ne poskušam več. Hočem reči tole: vzgoja v drží, da je svet z vsemi svojimi težavami vsaj načeloma racionalno obvladljiv (take vzgoje je bil fant očitno deležen), je lahko učinkovito »sredstvo« za preprečevanje zlorabe opojnih drog. Seveda ne edino in najbrž tudi ne najboljše, če ni povezano s samozavestjo, potrebno za javno preverjanje miselnih rešitev. So pa seveda še drugačna »sredstva«: vzgoja zavesti o pripadnosti kaki skupnosti, o tesni povezanosti z njo in o varnosti, ki jo daje. Vzgoja v misli, da je trpljenje (take ali drugačne bolečine) smiselno, da ga je možno darovati v korist drugim, za boljšo prihodnost, za večno blaženost in podobno. Kar je pomembno, je dejstvo, da so

nekateri ljudje nekako »cepljeni« zoper zlorabo drog in da zato vsako srečanje z drogo ni nujno usodno in vzrok za paniko, če za to zvemo. Vsekakor pa je zadosten vzrok za resen premislek in odkrit pogovor: tako lahko zvedemo, pri čem smo. Ne nazadnje pa ima tak pogovor – kot smo že rekli – sam ob sebi tudi zdravilne učinke, če seveda vemo, kaj z njim hočemo.

Po vsem, kar smo do zdaj rekli, je nujen pogoj za tak pogovor spoznanje, da je srečanje z drogo nevarno ali, če hočete, še zlasti nevarno za tiste, ki jih »njihov svet« na ta ali oni način bolj. Njihov svet smo dali v narekovanje zato, ker sicer zlahka priznamo, da pod soncem ni dveh ljudi, ki bi si bila docela enaka, a hkrati prav redko ali nikoli ne pomislimo, da k tej enkratnosti spada tudi enkratnost sveta, ki ga vsakdo nosi v sebi. Ta se le deloma pokriva z našim skupnim svetom, če lahko tako rečem. Slednji, skupni svet je tako rekoč pridelek, do katerega je treba priti z vzgojo, z izobraževanjem, s skušnjami, pri tem pa je treba vedeti, da skupni svet naših otrok ne bo enak tistemu, ki ga priznavamo mi. Nanj sicer lahko vplivamo, vendar samo zelo omejeno. Zato so za uspešno pogovarjanje potrebna predvsem odprta ušesa za do-jemanje razlik in velika strpnost, ko nas prime skušnjava, da bi vsiljevali svoj edini prav. Dobro je o sedanjih, tako rekoč dognanih razlikah tudi vnaprej kaj vedeti, a o tem prihod-nji.

INA PETRIC

JOŽE CIGLER (ob 200-letnici rojstva)

Prva polovica 19. stoletja je za Slovene domala izenačena s časom Prešernovega življenja in dela (1800–1849). Ob Prešernu, katerega delo spada seveda na evropsko kakovostno raven, pa so delovali na Slovenskem nekateri danes malo znani in umetniško šibki pesniki in pisatelji.

Mednje uvrščamo tudi Janeza Ciglerja, ki se je rodil 7. maja 1792 v tedanjem ljubljanskem predmestju ali primestju Vodmatu (Udmatu), v današnji Malenškovi ulici. Po gimnaziji, na kateri ga je med drugimi profesorji poučeval pesnik Valentin Vodnik, je Cigler končal še bogoslovje in postal duhovnik. Služboval je v več krajih, omenimo pa vsaj dve njegovi službeni točki: domala celo desetletje je bil kazniški kurat na ljubljanskem gradu (ob tem se je – bil je pravi poliglota – naučil od italijanskih političnih zapornikov tudi italijanščine), od 1832 pa je bil župnik v Višnji gori. Tam je leta 1869 umrl.

Pisal je v skladu s svojim poklicem predvsem nabožne spise in molitvenike, živahno pa sodeloval z raznovrstnimi prispevki v Bleiweisovih Kmetijskih in rokodelskih novicah. Leta 1836 je izdal še svoje glavno leposlovno delo, povest Sreča v nesreči ali popisovanje čudne zgodbe dveh dvojčkov. To Ciglerjevo povest imamo sploh za prvo slovensko povest, ki je sicer skromna po umetniški vrednosti, primerljiva pa s tedanjimi popularnimi povestimi enako popularnega nemškega pisatelja Christoph Schmidta. Zanimivo je, da je istega leta 1836 izdal Prešeren svojo pesnitev Krst pri Savici, kar dokazuje, kako visoko je bila tedaj slovenska poezija nad slovensko prozo.

Cigler je pozneje izdal še dve povesti, ki pa nista dosegli uspeha njegove prve povesti. To sta: Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov (1863) in Kortonica, koroška deklica (1866). Prešerna je preživel Cigler za 20 let in dočkal že uspešne dosežke mladostlove proze (npr. Levstik, Jenko, Jurčič idr.).

Ljubljana se je spomnila na Ciglerja tudi s poimenovanjem ulice po njem. Ciglerjeva ulica je bila včasih (1911–1959) sedanja Partizanska ulica, sedanja Ciglerjeva ulica pa je dokaj obrobna pot za Reševalno postajo. Da pa je Ciglerjeva povest vendarle opazen člen v našem literarnem razvoju, je potrdila ponovna izdaja Sreče v nesreči lani pri Založništvu slovenske knjige.

ANDRIJAN LAN

IZ SREČE V NESREČI

UVOD

Blizu mesta L., v vasi, kjer je bila nekdanj imenina, daleč sloveča suknarija ali tovarna, kjer so zlahko suknro tkali in ga daleč po svetu razprodajali, je pred nekaj leti živel dober, pošten pa tudi pobožen junak. Franc Svetin mu je bilo ime. Starši so mu zgodaj pomrli, torej ni imel nikogar, da bi zanj bil skrbel. Lastnik suknarije ga je iz do-brote v šolo pošiljal toliko, da se je Svetin brati in pisati navadil; potem pa je v suknariji delal in se vseh suknarskih del naučil. Zraven navadnega suknarskega dela je moral Svetin tudi vrt obdelovati. Svetin je bil priden in prebrisan glave. Poletni je ves dan vrt obdeloval, ponoči v suknariji delal.

Pri vseh svojih delih Svetin nikoli ni molive opustil, ampak pred vsakim delom in po vsakem delu je pokleknil in ponižno molil; zato mu je Bog tudi srečo dal. V malo letih je Svetin toliko prisluzil in privaroval, da si je selišče kupil, hišo naredil in nekaj njiv prikupil. Gospod suknarije ga je zato zelo v čistih imel in mu nekega dne rekel:

»France, večš mi je, da si tako priden; vidim, da si pomagaš. Najbolj všeč pa mi je, ko vidim, da nikoli s hudobnimi tovariši ne potegneš, se le svojega dela držiš, rad moliš in v cerkev hodiš; ako si pri volji, vzemi mojo kuharico Nežo za ženo, ki je tudi poštena in pobožna. Nima veliko denarja, pa je prida in jaz ji bom tudi nekaj dal in pomagal.«

Svetin je v to hitro privolil. Pokličejo Nežo, ki se je po svojih starših pisala Neža Trpinc, in jo vprašajo, ali bi bila zadovoljna poročiti se s Francetom. Neža je v to tudi rada dovolila in v štirih tednih so naredili ženitovino. K ženitovanju je prišel tudi gospodar suknarije s svojo gospo, dasi je bil zlahnega rodu. Svetina so vsi radi imeli.

Vesel je živel Svetin s svojo ženo Nežo. Očimo se je nad njima kazala zakonska sreča. Nikoli ni bilo med njima prepira. Ne po posvetnih navadah in mesnih željah, ampak po krščanskih in po božjih zapovedih sta žvela.